

DWELLING GRADUATION STUDIO **'AT HOME IN THE CITY'**, AR3AD130

DELFT UNIVERSITY OF TECHNOLOGY | DEPARTMENT: ARCHITECTURE

STEFANIE STULEN, 4146840

2 November 2014

SUPERVISOR:

Birgit Jürgehake, Paul Kuitenbrouwer, Ype Cuperus

GECOMMITTEERDE:

Peter Barendse

De afstudeerstudio van Dwelling staat in het teken van het creëren van het thuisgevoel van de bewoners in de stad, feeling 'At home in the city'. Een stad heeft een dynamisch karakter, vooral op sociaal en maatschappelijk gebied. De ontwikkelingen binnen de sociale en maatschappelijk context resulteren dan ook in een veranderende vraag van de bewoners en gebruikers. Een eerste ontwikkeling is dat de bewoners steeds meer waarde hechten aan 'spaces to breath', wat voortkomt uit de verstedelijking. Ook speelt de flexibilisatie van de arbeidsmarkt een rol voor de veranderende behoefte. Mensen werken bijvoorbeeld meer thuis en een deel van de sociale contacten worden vooral op het internet onderhouden. Tevens is het steeds gemakkelijker om ons te verplaatsen over de hele wereld (globalisering). Een gevolg van deze ontwikkelingen is dat de bewoners decontextualiseren. Bovendien is de vraag naar identiteit of een specifiek karakter van de woning ook toegenomen. De woning dient daarom tegenwoordig naast de leef- en woonfunctie steeds meer als visitekaartje.

Om de bewoners zich te laten thuis voelen in de stad dienen vooral architecten en stedenbouwkundigen zich te ontfemen over deze behoefte. De uitdaging voor de architect ligt niet alleen in de woning zelf, maar ook in de directe omgeving en de relatie tussen beide.

De afstudeerlocatie Van der Kunbuurt in Amsterdam-oost betreft een naoorlogs buurt uit 1956. De buurt is onderdeel van het Algemeen Uitbreidingsplan van Van Eesteren, waar de functionalistische aanpak duidelijk zichtbaar is. De functies zoals werken, leven, verkeer en recreatie werden gescheiden. Tevens heeft de visie geresulteerd in monotonische architectuur.

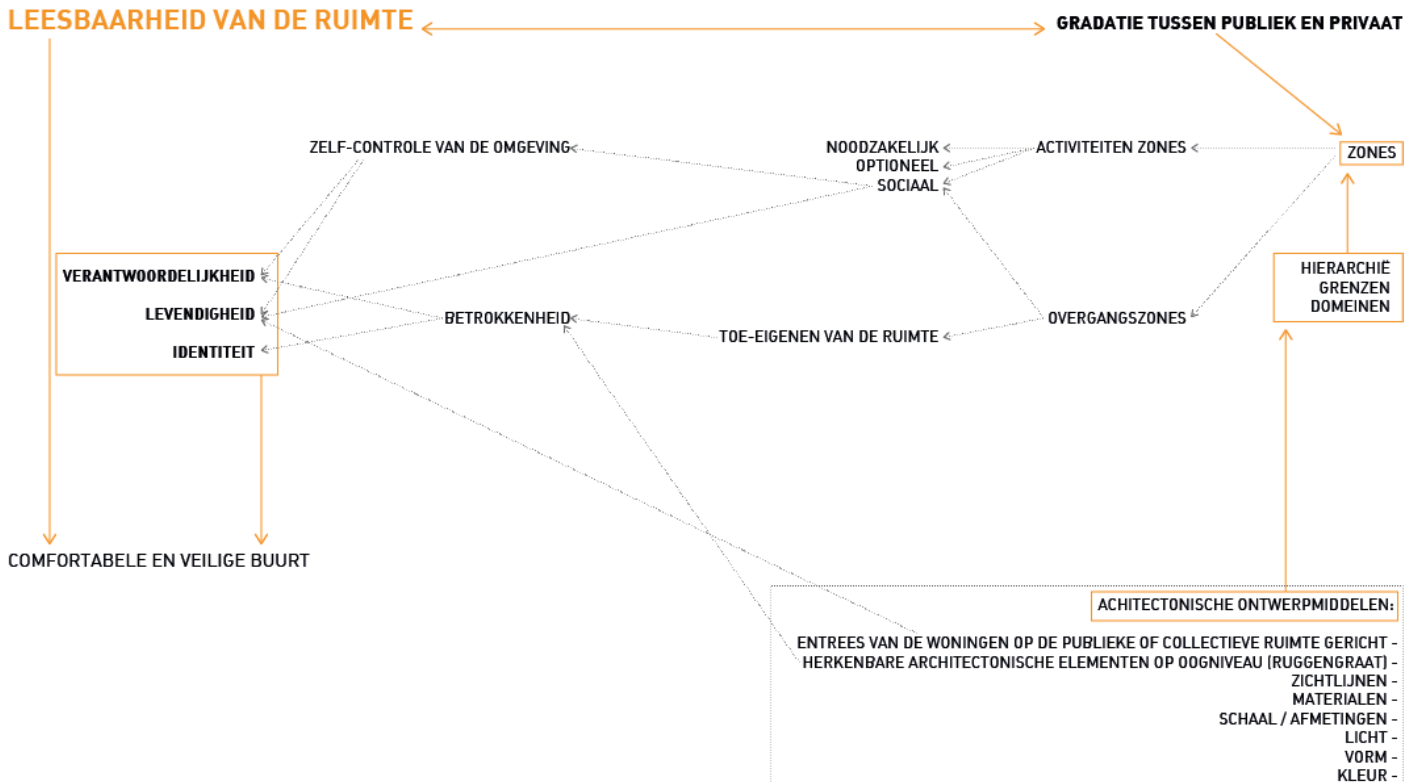
De locatie is omgeven door bedrijven, schoolgebouwen, het Amsterdam Amstel station, de Berlagebrug en kantoorpanden en is hierdoor functioneel geïsoleerd. Daarnaast is uit het locatieonderzoek gebleken dat de samenhang in en om de buurt gering is. De bewoners hebben niet of nauwelijks een (ver)binding met hun directe leefomgeving. De huidige knelpunten van de Van der Kunbuurt vragen in deze kwestie om een oplossing. De leefcondities waarin mensen wonen dienen aangepast te worden naar de woonbehoefte van de 21ste eeuw.

De ontwerpopdracht voor deze locatie betreft het transformeren van zowel de woningen als de directe leefomgeving van deze buurt. Hierbij moet worden aangetekend dat binnen de ontwerpopdracht een tegenstrijdige vraag is. Enerzijds dient de locatie te worden opgenomen in de omgeving en anderzijds dient het een gebied te zijn waar de bewoners zich kunnen terugtrekken.

De afstudeerstudio is opgezet vanuit het ontwerpprincipe 'research by design'. Zowel het locatieonderzoek, het themaonderzoek als het ontwerpproces zijn gelijktijdig van start gegaan. Terugkijkend op het gevolgde proces is het de overweging waard om in een volgend proces eerst te starten met het locatieonderzoek. Hierop volgend kunnen de getrokken conclusies gebruikt worden als trigger voor het themaonderzoek en tevens als uitgangspunten voor het stedenbouwkundig ontwerp. Later in het proces heeft de fascinatie voor het creëren van een bepaalde atmosfeer in een ruimte geleid tot een extra onderzoek. Al deze onderzoeken hebben hun eigen bijdrage geleverd aan het uiteindelijke ontwerp. Zoals vermeld heeft het locatieonderzoek uitgewezen dat er geen samenhang en amper betrokkenheid is met de directe omgeving¹. Dit gebrek aan (sociale) cohesie is beantwoord door het toepassen van een enclave, die vervolgens verder is opgedeeld. Evenzeer heeft de conclusie van het locatieonderzoek geleid tot de trigger van het themaonderzoek 'de leesbaarheid van de ruimte'. Dit onderzoek heeft mij doen beseffen dat de leesbaarheid van de ruimte van groot belang is. Door in een ruimte mogelijkheid te bieden voor verschillende activiteiten wordt de betrokkenheid, de zelfcontrole van de omgeving en het toe-eigenen van

1. Sophie van Dorsten, Marciej Jan Abramczyk, Inwha Paik, Méréte Martij, Ramazan Dogan, Stefanie Stulen, *Site analysis | Van der Kunbuurt Amsterdam*.

de ruimte gestimuleerd. Hierdoor vergroot het verantwoordelijkheidsgevoel, de levendigheid en de identiteit om zo een samenhangende buurt te creëren die comfortabel en veilig voelt². Het extra onderzoek van atmosfeer op schaal van de woning heeft mij doen beseffen dat vooral het lichtinval in combinatie met het materiaalgebruik een basis vormt voor het creëren van een bepaalde sfeer³. Een sfeer die op haar beurt weer identiteit geeft aan de ruimte.

‘Hoe kan de Van der Kunbuurt een samenhangend geheel vormen voor zowel de bewoners als de gebruikers?’ Dat is de belangrijkste onderzoeksvraag die aan de grondslag van de ontwerpopdracht ligt. Bovendien is het de vraag hoe de woningen aan de verwachtingen van het wonen in de 21ste eeuw kunnen voldoen. Door middel van het themaonderzoek ‘Leesbaarheid van de ruimte’ is geprobeerd grip te krijgen op de verbinding tussen de woning en de directe leefomgeving en hoe deze ruimtelijke condities kunnen meewerken aan een groter verantwoordelijkheidsgevoel in de collectieve ruimte van een stedelijke enclave. Met als beoogt resultaat een zo comfortabele en veilige buurt te creëren. Zoals Jane Jacobs beschrijft is de leesbaarheid van de ruimte van groot belang. Hierdoor vinden er sociale interacties plaats wat een veiligheidsgevoel opwekt en dus vertrouwen in de directe leefomgeving⁴. Volgens Jan Gehl volgen sociale interacties uit activiteiten, hij beschrijft drie soorten activiteiten, te weten: de noodzakelijke, optionele en sociale activiteiten. Hierdoor dient de ontwerper ruimte te bieden aan het mogelijk maken van deze verschillende activiteiten⁵.

Om grip te kunnen krijgen op de kleinere schaal, de woning zelf, is er een extra onderzoek verricht. Hierin staat het thema atmosfeer centraal. De belangrijkste factor voor het creëren van een bepaalde atmosfeer is de lichtinval gevolgd door het materiaalgebruik. Dit thema is verwerkt in het woningconcept aansluitend op de behoefte van het wonen in de 21ste eeuw.

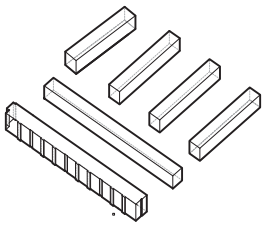
Terugblikkend op het product, het ontwerp van de Van der Kunbuurt, zijn er een aantal onderdelen die in consideratie kunnen worden genomen. Allereerst bestaat Van der Kunbuurt uit voornamelijk sociale huurwoningen. Op 55m²

2. Sophie van Dorsten, Mèrète Marij, Stefanie Stulen, ‘Leesbaarheid van de ruimte’.

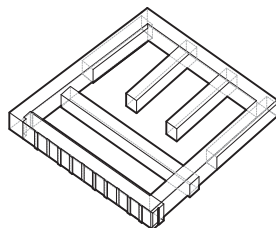
3. Jeroen Lemans, Martin van Lent, Stefanie Stulen, ‘Atmosphere’.

4. Jane Jacobs, ‘The death and life of great American cities’.

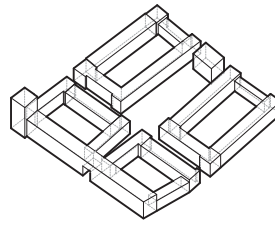
5. Jan Gehl, ‘Life between buildings using public space’. 26.

HUIDIGE SITUATIE

ENCLAVE

ONTWERP

Schaal verkleinen en
duidelijke grenzen creëren.

wonen gezinnen bestaande uit 6 personen. Dat dit niet aan de hedendaagse woonbehoefte voldoet is duidelijk. Hierdoor heb ik de keuze gemaakt grotere gezinswoningen te ontwerpen, door twee woningen samen te voegen. Dit gaat ten koste van het woningaantal op de locatie, maar die afweging is gemaakt om juist de bestaande doelgroep, gezinnen, in de woonwijk te behouden. Ook worden er een aantal bestaande woningen gesloopt om woningdifferentiatie te verkrijgen door juist verschillende doelgroepen te betrekken. Hierdoor ontstaan op wisselende momenten uiteenlopende activiteiten. Bovendien is met dezelfde reden functiemenging toegepast. Een ondernemer is over het algemeen erg verzorgend voor zijn eigen ruimte, omdat dit het visitekaartje vormt voor het bedrijf en dus invloed heeft op de inkomsten. Momenteel zijn er verschillende ateliers, een Coffeecompany en een sportschool gesitueerd, maar deze functies kunnen in heroverweging worden genomen. Het is echter geen optie om kantoren hier te situeren, aangezien de gevels dan niet fysiek (en visueel) toegankelijk zijn voor de voorbijgangers. Tevens is de schaal van de woonwijk verkleind om zo de sociale interactie te stimuleren.

Concluderend kan ik stellen dat door middel van het locatieonderzoek, het thema onderzoek en het extra onderzoek de enclave 'Unity in diversity' enerzijds een oplossing biedt op de vraag van het mengen in het stedelijk ensemble. Dit door middel van een semi publieke straat en een plein. Anderzijds geeft het antwoord op de vraag op het creëren van een mogelijkheid voor de bewoners om zich te kunnen terugtrekken uit de stad, dit door middel van de vier gesloten bouwblokken met in elk blok een groene oase. De woningdifferentiatie en de functiemenging dragen bij aan het gevoel van veiligheid. Doordat de bewoners uiteenlopende activiteiten op verschillende momenten kunnen ondernemen, wat bijdraagt aan andere dagritmes. De enclave biedt de bewoners zo een thuisgevoel in een comfortabele en veilige buurt op een dynamische locatie.